

Chrancholon

Chrancholon

Maarten van Leeuwen

voor Sara en Luca

Schrijver: Maarten van Leeuwen
Ontwerp: Nicolien Roumen
Omslag: Moeder van auteur in 1943
ISBN: 9789402144635
© Maarten van Leeuwen

Spreek mij niet tegen:
wij allen zijn schipbreukelingen
in het spel der goden

Ons aards bestaan is niets
meer dan een leugen
namelijk een waarheid

Die eenmaal aanvaard of niet
onherroepelijk is zelfs
voor hen de moedigen die
het durven weerspreken of ontkennen

En in een vlaag van zich herinneren
de sprong wagen naar de vrijheid
die eenmaal verloren helaas
een schim zal blijken.

Hoofdstuk 1

'Ach, val toch dood man.' Ik veegde over het rode icoontje van mijn mobiel en wist dat mijn laatste contact met het verleden voorgoed voorbij was.

Een moment wankelde ik op mijn benen en staarde minutenlang wezenloos voor me uit. Waar was ik en, vooral, waarom? Ik overzag het grasveld, de speeltoestellen, de picknicktafels en het drooggevalle beekje in het blakende ochtendlicht, nog net voordat het te heet wordt om je werkelijk in de zon te begeven. Halverwege de heuvel tegenover mij lag in de schaduw een verlaten boerderij, verscholen achter het zware bladerdak van een paar oude walnootbomen. In het vergeelde grasland om de boerderij stonden tussen de hoog opgeschoten distels drie magere ezels. De boerderij was al jaren onbewoond en steeds verder in verval geraakt. Een aantal jaar geleden leek het te zijn opgekocht, waarschijnlijk door buitenlanders die net als ik ooit verliefd waren geworden op deze tamelijk verlaten uithoek in de Ardèche. Ze hadden de bramen- en rozenstruiken rond de vervallen muren tot op de grond toe gesnoeid en er bouwsteigers tegen aan gezet. Er was een begin gemaakt met het herstellen van het half ingestorte dak.

Aanvankelijk zag het er nog kansvol uit, maar nu leek het er toch op dat de nieuwe eigenaren de hopeloosheid van hun onderneming waren gaan inzien. Er lagen tenminste meer spanten, dwarsliggers, goten en dakpannen naast de boerderij dan er inmiddels waren aangebracht. Eerlijk gezegd stelde de aanblik van wat ik voorstelde als een mislukt droomproject mij gerust. Het amuseerde mij ook: droomprojecten horen nu eenmaal te mislukken, anders is het niets anders dan een project zoals

vele andere. Hoe vaak had ik niet gefantaseerd de boerderij te kopen, op te knappen en vervolgens het leven in volstrekte isolatie, eenvoud, doelloosheid en eenzaamheid langs me heen te laten glijden? Niets moeten en niets willen. Langzaam wegrottend in vergetelheid tot men je vindt in je stoel, al minstens vijf jaar dood. Maar dat was inmiddels al weer enkele jaren geleden. Het najagen van dromen, zelfs nihilistische dromen, vragen een soort geestelijke vitaliteit die ik al lange tijd niet meer bezat.

Langzaam drong de realiteit zich aan me op. Zomervakantie. De Ardèche, begin juli. Drie dagen stonden we al op de camping, maar van een vakantiegevoel was nog geen sprake. Het ging al meteen mis op de eerste ochtend. We waren nog niet goed en wel wakker of de mobiele telefoon van Susan rinkelde. Omdat ze het nummer in de display niet herkende, wilde ze de telefoon niet opnemen. Ik moest er op aandringen: 'Het is vast iemand die je met je verjaardag wilt feliciteren.' Susan nam de telefoon op. Haar gehakkel en gestamel maakten duidelijk dat het niet om een vrolijke felicitatie ging. Ze verwijderde zich langzaam van de tent en kwam pas na een poos terug, in totale verwarring. In haar ogen probeerde ik te lezen wat daarvan de oorzaak kon zijn. Een onverwachte dode in de familie? Haar grootmoeder, hoe vitaal ook, was 91. Dus dan is alles mogelijk. Haar moeder verkeerde niet in al te beste gezondheid, maar niets om je acuut ernstig zorgen over te maken. Iets op haar werk dan soms? Reorganisatie? Ontslag?

'Wat is er?', vroeg ik ongeduldig.

'Het was je broer. Een ongeluk. Je vader is overleden', zei ze en keek ongesteld.

'Goddomme! Is dat alles? Waar haalt hij het gore lef vandaan om ons daarover lastig te vallen. Je bent jarig en we zijn op vakantie!'

Boos keek ik naar Susan, alsof ze me zojuist opbiechtte dat ze al een jaar een verhouding had met één of andere saaie klote interim-manager bij de gemeente. Zo'n oververzekerde rots in de branding die haar zo goed begrijpt, aanvoelt en altijd begrip uitstraalt, die zichzelf niet zo serieus neemt, bij wie ze de rust en het begrip voelt die ze bij mij mist. Zo eentje met een foute lease Volvo XC90. Maar nee, zo was Susan niet. Eerder zou

ze vreemdgaan met een nonchalante kunstenaar, liefst van allochtone herkomst. Een hippe seculiere Turkse straatfotograaf die op het punt staat internationaal door te breken dankzij een overweldigende expositie in het GEM in Den Haag.

Een seconde of wat later vroeg ik: 'Wat zei hij?'

'Ja, weet ik veel. Hij sprak zo onduidelijk. Iets over Buitenlandse Zaken en dat ze op zoek zijn naar je.'

'Op zoek naar mij, hoezo dan? Heb ik iets gedaan soms? Ik dacht er iets in de familie was of met je werk.'

'Het is familie. Je vader is dood en jij bent onvindbaar', zei Susan met lichte irritatie in haar stem.

'Onvindbaar? Ik ben net één dag op vakantie. Niet met een vals paspoort en een maîtresse in één of ander peperduur eco-bushostel in de jungle van Botswana maar op een Camping Municipal in Frankrijk. Waar gaat dit over?'

'Je broer heeft mijn werk gebeld en die hebben mijn nummer doorgegeven.'

'Hoe komt hij aan het nummer van je werk?' , briede ik.

'Weet ik niet, misschien via je zwager Barend. Daar heb ik vroeger mee gewerkt. Die zal misschien mijn oude werkgever hebben gebeld en toen zijn ze bij 'Kansrijk' terechtgekomen.'

'En die geven vervolgens gewoon tijdens je vakantie je privénummer door?'

'Ja, daar ben ik natuurlijk ook niet blij mee en dat zal ik ze nog wel eens duidelijk maken. Maar in elk geval zal het zo ongeveer zijn gegaan en je vader is dood.'

'Wat kan mij dat schelen! En waar haalt mijn broer het lef vandaan om mij te bellen? Op de eerste dag van de vakantie? Wat zei hij allemaal?'

'Ja weet ik veel, heel veel. Ik kon hem haast niet volgen. Lange zinnen, veel gestamel. Buitenlandse Zaken, Google, internet. Hoe dan ook, je was onvindbaar en het was belangrijk. Ik heb gezegd dat je misschien terugbelt.'

'Terugbellen? Waarom? Wat heb ik er mee te maken? Laten ze het lekker zelf uitzoeken! Denk je dat ik die klootzak ga bellen, omdat er een andere

klootzak dood is? We zijn op vakantie. De eerste dag van onze vakantie! Je bent jarig. Je bent vandaag 40 jaar geworden! De volgende veertig ga je niet halen. Of in elk geval niet met mij. Waar gaat dit over? Het is feest!"

De eerste sigaret was inmiddels gevolgd door nog twee. Maar ze gaven me geen rust en ik voelde een sterke aandrang om naar de half aangebroken fles Calvados van gisteravond te grijpen. Maar het was nog geen tien uur in de ochtend, zelfs voor mij een beetje te vroeg. Had ik trouwens mijn zenuwpillen al ingenomen? Kan er dan nooit iets normaal gaan? Volkomen gedesoriënteerd belde ik minuten later uiteindelijk toch het door Susan gedicteerde nummer.

'Ja hallo.'

Ik verdroeg zijn stemgeluid nauwelijks en vol walging. Ondanks de 30 contactloze jaren bezorgde het me kippenvel en braakneigingen. Een golf van wrok en haatgevoelens kolkten door mijn bloed, richting hart en hoofd.

'Je had gebeld?'

'Uh, ja. Je vader is overleden'.

'Dat weet ik nu wel, maar waarom val je mij er over lastig?'

'Nou er moeten bijvoorbeeld dingen geregeld worden'. Zijn stem klonk vreemd, maar rustig.

'Doe dat lekker zelf als je het nodig vindt, maar laat mij erbuiten.'

'Dat gaat niet.'

'Dat gaat niet? Wat ga je mij nu zeggen? Ik heb die man in 35 jaar niet gezien of gesproken. Ga jij me nu verantwoordelijke stellen voor zijn armzalige resten? In elk geval wil ik niks met jou te maken hebben.'

Ik hoorde zijn licht nerveuze, minachtende, sarcastische gegrinnik. Dat had hij in al die jaren in elk geval nog niet afgeleerd.

'Wil je een beetje normaal doen, anders heb ik je niks meer te zeggen', zei hij nijdig.

'Dat zou mij niet geheel onwelkom zijn. Maar vind jij het los daar van eigenlijk normaal om out of the blue mijn vrouw op haar verjaardag en tijdens onze vakantie in het buitenland op haar mobiele privénummer te bellen met de mededeling dat mijn vader dood is? En daarvoor geen

excuses maken? Dus als je het een beetje geserreerd houdt, zal ik naar je luisteren'.

Na wat gestamel verviel hij vervolgens in een onnavolgbaar warrig verhaal over toedracht en oorzaak, eventualiteiten en autoriteiten. Ik luisterde half, uit weerzin tegen zijn stemgeluid, vreemde dictie en algehele afkeer van zijn wezen en het deels gedeelde verleden die hij me nu zij het indirect in het gezicht smeedt.

'Een woefwoef, zeg je? Op de achterbank?'

'Ja, een woefwoef'.

'En waar is die woefwoef nu?'

'Die is ondergebracht bij mensen.'

'Kan ik die woefwoef nog ergens ophalen?'

'Dat weet ik niet.'

'En wat wil je nu eigenlijk van mij?'

'Dat je afstand doet van het stoffelijk overschot. Wij moeten daar samen over besluiten omdat wij de enige wettelijke nabestaanden zijn.'

'En Sofie dan?'

'Sofie is geen dochter van je vader, dus heeft ze hier niks mee te maken.'

'O fijn, dat op deze manier nu eindelijk eens de aap uit de mouw komt dat Sofie niet de dochter is van mijn vader is, niets meer dan mijn stiefzus dus.'

'Maar dat wist je toch allang?' Slecht gespeelde verontwaardiging.

'Dat wist ik dus niet, al had ik wel zo'n vermoeden, maar op vragen daarnaar aan Sofie heeft ze me nooit antwoord gegeven. Niemand trouwens.'

'Van belang is dat je zo snel mogelijk afstand doet van het stoffelijk overschot. Dat ben ik zelf ook van plan, maar doe jij het niet, dan zijn wij daar samen verantwoordelijk voor. Zo werkt de wet. Als wij beiden wel afstand doen, kunnen we de stiefdochter uit papa's laatste huwelijk machtigen de begrafenis af te handelen. Ik heb er met haar over gesproken. Het is een heel verstandige en aardige vrouw en ze zou het graag op zich nemen.'

'Wat zeg je nu allemaal? Nog een stiefdochter? Over mijn lijk! Dan leg ik de man die mij op de wereld gezet heeft nog liever zelf onder de aarde.'

Dat is toch het laatste wat ik voor hem kan doen, al is het met bezwaar en tegenzin.'

De incongruentie met mijn eerdere reactie ontging mij niet, maar was op dat moment niet van belang. Ik liet mij niet door die hufter van een broer vertellen wat ik wel of niet moest doen! En die stiefdochter kon wat mij betreft de boom in. Mijn broer praatte nog kort op me in, alsof ik nog steeds zijn domme kleine broertje was. Maar ik liet me niet vermurwen.

'Ik zal er nog eens over nadenken. Je hoort misschien nog van me. Je nummer heb ik' en brak het gesprek abrupt af.

Het gesprek tolde door mijn hoofd. Verdriet om de overlijdenstijding, voelde ik totaal niet, alleen enorme leegte. Alsof ik op de rand van een hoge steile klif stond en maar ternauwernood de aandrang kon onderdrukken om de onmetelijke afgrond in te springen. Dan zou ik eindelijk verlost zijn van alles, van de nietszeggende maar desondanks ondraaglijke lichtheid van mijn bestaan, de etterende wond van mijn 'Dasein'. Verlost van mijn angsten, twijfels, schuldgevoelens, zelfhaat, hypochondrie, mijn destructiviteit.

Had ik wel een cadeautje voor Susan gekocht? Ja dat had ik, maar wat was het eigenlijk geweest? Alweer een zomerjurkje en een goedkoop parfummetje via internet? Duidelijk geen fantasie. Waar zijn in godsnaam de kinderen trouwens? Die waren beneden bij de stuwdam, druk bezig met netjes en emmertjes probeerden ze vruchteloos visjes te vangen. Susan was gaan douchen. Ik rolde mijn tiende sigaret van de ochtend en bedacht dat dit een verloren dag zou worden en wellicht het begin van een verklootte vakantie. De Calvados weerstond ik wederom. Ik nam de ipad en tikte in: Ministerie van Buitenlandse Zaken. Een telefoniste vroeg wat ze voor me kon doen. Kort vertelde ik dat mijn vader in Frankrijk is overleden en dat ik nu zelf ook in Frankrijk op vakantie ben en dat er naar mij gezocht werd. Ik werd doorgeschakeld naar de afdeling Consulaire Zaken. Weer vertelde ik het verhaal.

'U moet de heer Schuttink hebben, die heeft uw dossier onder handen'. 'Met Schuttink', klonk het licht afstandelijk maar niet geheel onvriendelijk. Een condoleantie kon er ambtshalve echter niet vanaf. 'Tja wij hebben via de Ambassade in Parijs doorgekregen dat uw vader op 11 juli om 7 uur 's

avonds bij een eenzijdig ongeluk om het leven is gekomen. U was nergens te traceren, maar goed via uw broer bent u nu alsnog opgedoken.'

'Een eenzijdig ongeluk? U bedoelt dat hij tegen een boom of een muur is opgereden?'

'Ja zoiets, de details zijn hier ook niet bekend.'

'Een hartaanval achter het stuur?'

'Ja dat kan, maar ook dat hebben we niet doorgekregen van de Ambassade in Parijs.'

Zelfmoord. De ondraaglijke eenzaamheid en onstuitbare aftakeling beu, spookte het vilein door mijn hoofd. Jaren te laat, dat wel, maar toch. Eindelijk gerechtigheid. Maar dat alles hield ik nog net voor me. Ik vroeg Schuttink wat er nu ging gebeuren en wat er van mij verwacht werd.

'Als u het stoffelijk overschot aanvaardt, dan kunt u met uw broer de begrafenis regelen en uw vader naar Nederland laten overbrengen als u dat wilt. Als u het stoffelijk overschot niet aanvaardt, dan zal de Franse overheid de begrafenis regelen. Maar dat zal een uiterst sobere bedoening worden. Tenzij uw vader nog ergens een begrafenisverzekering heeft liggen en de Franse overheid daar bij kan. Niet in fysieke zin, maar ik bedoel bij het geld kan dat op de verzekering staat. Maar dat had u vast al begrepen, nietwaar? In dat geval is er iets meer mogelijk. Anders zal hij toch redelijk anoniem begraven worden en dat graf zal ook na uiterlijk twee jaar weer worden geruimd. Overigens is het volgens de Franse wet zo dat als u het stoffelijk overschot niet aanvaardt, u ook niet langer erkend wordt als nabestaande. U wordt dan ook niet verder geïnformeerd over bijvoorbeeld het tijdstip of de plaats van begraven. Voor de Franse wet bestaat u gewoonweg niet meer. Als erfgenaam bedoel ik dan, pardon.'

Verder zei de ambtenaar dat mijn vader inmiddels langer dan een week dood is en dat snelheid geboden is. Zodra ik een besluit had genomen moest ik een brief schrijven aan het Ministerie met bijgesloten een kopie van mijn paspoort. Ik kon ook een machtiging sturen waarin ik aangaf dat de stiefdochter van mijn vader de begrafenis verder namens de overgebleven familieleden mag afhandelen.

Inmiddels was Susan klaar met douchen en ik vertelde haar over mijn gesprek met Buitenlandse Zaken.

'Ik zie het totaal niet zitten om met mijn broer samen de begrafenis te regelen. Ik wil niks met die kerel te maken hebben. Ook voel ik er niets voor om die stiefdochter de boel te laten regelen. Die machtiging teken ik niet. Weet je dat ik haar 20 jaar geleden aan de telefoon heb gehad? Ik was klaar met mijn studie, was in therapie en vond het tijd om mijn vader eens te confronteren met een aantal knagende kwesties uit het verleden. Ik had een telefoonnummer gevonden in het telefoonboek van Rijswijk. Toen ik op goed geluk belde, werd er opgenomen door een vrouw, de echtgenote van mijn vader zo bleek. Ze zei dat mijn vader nu in hun huis in Caylus was en dat hij het zeker leuk zou vinden als ik hem zou bellen. Volgens haar hadden we hem niet altijd goed begrepen en daar had hij nog altijd last van. Nogal verbaasd reageerde ik dat het volgens mij eerder andersom is geweest. Dat hij de boel op zekere dag gewoon in de steek heeft gelaten en met de noorderzon was verdwenen zonder ooit nog naar zijn kinderen om te kijken. Toen kwam haar dochter aan de telefoon en die stak me toch een tirade af! Dat we mijn vader teleur hebben gesteld, en verdriet en onrecht hebben aangedaan. Dat had die schat van een man toch nooit verdiend! De ene beschuldiging volgde de andere. Ik zei dat ze haar mond moest houden, omdat ze van niks wist en onzin uitkraamde. Nou ja, die vrouw moet ik nu machtigen voor de begrafenis? Niks daarvan!'

Susan stelde voor de boel even te laten rusten en er ondanks alles toch ook een beetje een gewone vakantiedag van te maken. Dat leek me voor de kinderen ook het beste, want die hoefden niet de dupe te zijn van al dit gedoe. We riepen de kinderen om naar de rotsen te gaan. De rotsen was een stukje verderop als je langs het beekje van de camping door de bossen stroomafwaarts liep. De plaatselijke syndicate d'initiative had van dat stukje bos een arboretum gemaakt. Ze waren er trots op, maar veel onderhoud werd er niet meer aan gepleegd. Her en der waren op het eerste gezicht lukraak wat bordjes onder bomen geplaatst, met pseudowetenschappelijke uitleg over groeiwijze, vruchtzetting, verschijningsvorm en -gebied van betreffende boom of struik. Soms verschenen groepjes schoolkinderen of natuurvrienden op excursie die met

gepaste aandacht de bomen en bordjes bestudeerden. Zelf hadden we weinig aandacht voor de na jaren verwaarlozing nauwelijks leesbare bordjes.

Naarmate je verder stroomafwaarts kwam, werd het beekje steeds smaller en wilder en de rotsen groter. Bij een bocht van de rivier lag een enorm grote gladde steen, prettig om op te zonnen, maar niet ons favoriete plekje. Daarvoor moesten we nog een paar honderd meter verder klauteren over scheefgezakte, scherpe rotsen en door dicht struikgewas. Hoewel de omgeving van zichzelf al verlaten en stil is, gaf het zachte geruis van het beekje in combinatie met de hitte, het gezoem van bijen en getsjirp van vogels ons een geluksgevoel van volledige verlatenheid.

'Wie was dat eigenlijk aan de telefoon?', vroeg Sanne plotseling als bij toverslag weggerukt uit haar spel. Susan en ik probeerden de vraag te negeren, maar zonder resultaat.

'Is omi dood?'

'Nee je opa is dood', zei ik.

'Wat? Is opa dood?', riepen Sanne en Senna duidelijk verschrikt. De tranen stonden al bijna in hun ogen. De verwarring begrijpend zei ik: 'Nee opa is niet dood, maar mijn vader is overleden en dat is, of beter gezegd was ook jullie opa. Alleen hebben jullie die nooit gezien. En ik ook al ruim 30 jaar niet.'

Dit maakte de verwarring nog groter. Twee opa's, daar hadden ze nooit over nagedacht. Voor de kinderen was het zo vanzelfsprekend dat de ouders van Susan volstonden als opa en oma en hun vader kennelijk uit een ooievaarsei gekropen was. Ik bedacht dat het geen toeval kon zijn dat mijn vader juist dit jaar het leven had gelaten. Toen hij ons in de steek liet, was hij 49 jaar oud. Nu hij dood is, ben ik 49 jaar oud. Toeval? Vier plus negen levert dertien op, de leeftijd die ik had toen hij plots het huis verliet.

De volgende dag belde ik mijn broer om hem in te lichten over het door mij genomen besluit. Verschillende keren kreeg ik zijn voicemail, die ik overigens niet insprak. Kennelijk was hij van sociaal onaangepaste dropout een drukbezet man geworden. Een man met gewichtige taken, zware verantwoordelijkheden, een carrière. Toen ik hem wel te pakken kreeg,

nam hij het gesprek meteen over. Er was iets in de situatie veranderd. De stiefdochter van mijn vader had toch besloten om af te zien de begrafenis op zich te nemen. Daarom was het van nog urgenter belang dat ik afstand zou nemen van het stoffelijk overschot.

'Maar waarom is ze opeens van gedachten veranderd', vroeg ik.

'Ze is gaan inzien dat ze wettelijk geen erfgenaam is van je vader. Bovendien had ze zelf een moeilijke tijd, iets met een echtscheiding en zo. Ze had er de tijd en energie niet voor om de boel op zich te nemen en uiteindelijk vond ze het toch meer onze verantwoordelijkheid'.

Dit verbaasde me niet, maar irriteerde me wel. Ik had namelijk juist besloten haar wel te machtigen de begrafenis af te handelen. Niet uit sympathie voor haar, maar uit respect voor mijn vader, waarvan ik niet wist dat ik die nog kon opbrengen en ondanks wat hij allemaal had uitgevreten. Ons had hij de rug toegekeerd, met die stiefzus had hij uiteindelijk een langere en inniger relatie dan met mij. Hij had recht op haar laatste zorg. Op haar beurt had zij het recht hem die laatste zorg te bieden. Ik was teveel verleden tijd. Daarbij heeft hij mijn bestaan nooit goedgekeurd. Als het aan hem had gelegen was ik met zwaard, vuur en cyanide prematuur uit mijn moeders baarmoeder gedreven als ongewenst nakomelingetje. Het stadium van abusieve foetus heb ik nooit meer goed kunnen maken, hoe hard ik mijn best soms ook deed. Immer voelde ik zijn afkeuring, zijn priemogen vulden mij met het besef van overbodigheid. Gerben was zijn eerst geboren zoon, zijn oogappel. Hij was Kaïn, ik slechts de ongewilde schaduw van Abel. Maar dat alles vertelde ik niet mijn broer. Het zou hem, hoe miniem ook, teveel inzicht geven in mijn getormenteerde ziel.

'Je moet afstand doen van het stoffelijk overschot. Dat is het beste. Het bespaart je een hoop gedoe.'

'Je bedoelt dat het in dat geval jou een hoop gedoe zou besparen. Gerben, wil jij goddomme voor eens en voor altijd stoppen mij als een achterlijk klein kind te behandelen. En zegt mij nooit, maar dan ook nooit meer wat ik wel en niet moet doen. Heb je dat goed begrepen?'

Korte stilte aan de lijn. Ik werd overspoeld door een gevoel van onpeilbare walging. Zijn stem kon ik niet meer verdragen. Het voeren van een gesprek met hem, mijn demon uit het verleden, zorgde voor een vloedgolf van woede en haat. Maar ik wist me te beheersen, al bedacht ik dat ik hem nu nog steeds de meest gruwelijk en pijnlijke dood toewenste, of hem desnoods eigenhandig middels langzame verstikking door een kussen of waterboarding wilde laten lijden en definitief uitschakelen en afmaken.

'Weet je wel dat jij mijn leven nog meer vergald hebt dan mijn ouders? Jij bent het enige echte kankergezweel van mijn jeugd. Je jarenlange getreiter en tirannie, je mishandelingen. Dat je de hond schopte omdat je het niet pikte dat het mijn hond was?'

'Och, kom op zeg. Dat is toch niet waar?'

'Niet waar? Weet je nog dat ik op een dag thuiskwam en toen ik bovenaan de trap was, zag hoe je met een groot vleesmes in de hals van mijn moeder stond. Ik dacht er aan om in te grijpen, maar was bang dat ook mijn kop er af zou gaan en ben naar buiten gevlucht. Weet je nog dat onze moeder weer eens volkomen bezopen in haar eigen ontlasting in de gang lag en dat jij boven haar stond met je lul uit je broek en riep: 'Vuile kutteef. Ik pis op je graf?'

'Ach hou toch op, dat is toch echt niet zo?'

'Weet je de appel valt nooit ver van de boom. Wat dat betreft ben je echt het product van je vader. Ontkennen, ontlopen, doen of je van niets weet, wegdrücken, de onschuld spelen en verdrinken in je slachtofferrol. Pilatius.'

'Waar heb je het toch over Maarten?'

'Ach val toch dood man.'

Ik veegde over het rode icoontje van mijn mobiel. Het was genoeg geweest. Dit is het. Dit was het. Eindelijk.

De vakantie kabbelde voort. We liepen vrijwel dagelijks naar de rotsen om te spelen in het beekje en te zoeken naar kikkers. Soms maakten we uitstapjes naar lokale markten of we gingen met de auto richting Colombier-le-Vieux om bij een picknickplek langs het riviertje de Doux te zwemmen, dammen te bouwen en van hoge rotsen in de rivier te springen. Daar stopte ook een toeristische stoomtrein, de Chemin de Fer du Vivarais,

waarmee je een 33 kilometer lange tocht kan maken door de gorge du Doux. Verder was er eigenlijk weinig tot niets te doen. Gelukkig maar, want daarvoor waren we tenslotte hier naartoe gekomen: om samen te zijn en niks te hoeven of te moeten.

Ondanks dat het een gewone onbezorgde zomervakantie leek, had ik het nare gevoel dat door het rottige telefoontje van mijn broer de vakantie meer draaide om mijn jeugd dan om die van mijn kinderen. De dag dat we terug naar huis zouden gaan was het drukkend warm. Onweer dreigde. Onze tent, een De Waard, type Vergrote Zilvermeeuw, laat zich niet zomaar bedwingen en het afbreken van zo'n gevaarte duurt al snel 2 a 3 uur. De kinderen hadden het heet en wilden afkoelen in het zwembad. Ondertussen werd de hemel steeds dreigender. Ik stelde een korte pauze voor, want zelf trok ik de hitte ook niet meer, het zweet gutste aan alle kanten langs mijn lijf. Maar Susan voelde er niets voor om straks met een natte tent te zitten. Ze had, zoals zo vaak weer gelijk. Nog geen minuut nadat de loodzware Zilvermeeuw eindelijk in zijn zak zat en we de popup-tent hadden opgegooid begon het direct hard te regenen. Vanuit een diepzwarte hemel leek het of er een zondvloed op ons neerdaalde.

We renden door de regenplassen naar het restaurant van de camping. Intussen hadden de andere campinggasten daar ook al een droog heenkomen gezocht. De hemel stond open, met bakken spuugde het water op aarde. De donder die nu recht boven ons hoofd was deed de grond trillen. De bliksem zette de camping bij momenten in lichterlaaie. Het gevoel overviel me dat de Apocalyps aanstonds was. Alleen zat ik niet in een veilige ark, maar in een campingrestaurant vol vreemden en waarvan het strodak steeds meer ging lekken en we tot onze enkels in het water stonden. Het licht in het restaurant viel verschillende keren uit. Als angstige lammeren dromden we in het donker steeds dichtertegen elkaar aan.

Wat had de toorn der goden doen ontsteken? De dood van mijn vader? Was hij opgenomen in de hemelse heerscharen en had hij God eindelijk persoonlijk kunnen inlichten over mijn ongewenste bestaan. Mijn doelloze en betekenisloze leven? Hoe lang zou dit nog duren? Konden we na dit noodweer nog wel terecht in die kleine kwetsbare popup-tent? Maar zo

plots als het begon, zo snel werd het ook weer rustiger. Ik hield mijn adem in. Kon dit het einde van het geweld zijn of was het slechts een adempauze voor de uiteindelijke genadeklap?

Hoorbaar en voelbaar verplaatste de donder zich langzaam om een verderop gelegen dal met Gods toorn te teisterde. De regen vertraagde, onze geseling leek voldoende geweest. Een moment later was het volkomen droog en stil. We waadden door een meer dan enkelhoog stroompje naar de popup-tent om te zien of die door het hemels geweld veranderd was in een zielloos kinderbadje. Maar tot onze verbazing stond het nietige tentje nog stoer en fier overeind. Zijn dunne doek had geen spat water doorgelaten en opgelucht kropen we met hond en al onder de droge lakens.

Hoofdstuk 2

Terug in Nederland bedacht ik dat mijn vader inmiddels al wel begraven zou zijn. Of gecremeerd. Net wat voor de Franse overheid het goedkoopste was. Het zette me ertoe aan na te denken over zijn nalatenschap. Twee huizen. Waren dat koophuizen of huurwoningen? Zou de man ergens een zak met geld hebben gehad? Ons had hij 35 jaar eerder berooid achtergelaten, dat leek me dus vrij onwaarschijnlijk. Of zijn laatste vrouw moest een soort suikertante zijn geweest. Daar was mijn vader uitgekookt genoeg voor. Ging het gerucht niet dat hij er ooit als boekhouder van een Wassenaarse boomkwekerij met de kas vandoor was gegaan? Had hij zich daarom verstoppt in een onvindbaar gehucht in de Tarn et Garonne? Een moment liet ik mijn fantasie de vrije loop.

Als hij geld had nagelaten, dan wilde ik dat eigenlijk wel hebben, bedacht ik. Als genoegdoening voor de schulden waarmee hij ons had opgezadeld. In 1979 had hij plots het huis verlaten. De scheiding van tafel en bed met mijn moeder was tamelijk snel geregeld. Dat gold niet voor de boedelscheiding. Feitelijk was die pas afgerond in 1992, dertien jaar later dus en acht jaar na het overlijden van mijn moeder op 11 februari 1984. Omdat mijn ouders kennelijk meer schulden dan baten hadden, werd na het overlijden van mijn moeder beslag gelegd op ons huis en de inboedel. Het was begin jaren tachtig, de economie was in diepe recessie, het land in depressie en de huizenmarkt lag op z'n gat.

Ons riante dubbele bovenhuis in het keurige Haagse Statenkwartier was door mijn vader met onstuitbare ijver en ongegegeneerde ondeskundigheid volledig gestript van alle oorspronkelijke details. In een paar jaar tijd had hij huis omgetoverd van een deftige fin du siècle woning in een ordinair en

slecht onderhouden schrootjeshuis. De originele paneeldeuren waren vervangen door opzichtige hardhouten exemplaren met gekleurd glas en koperen deurklinken. De schuifdeuren met gekleurd glas in lood waren in hun geheel naar de schroot gebracht, evenals de prachtige trapleuningen met fraai besneden en gekrulde spijlen. Subtiële stuccodetails in de plafonds strakgetrokken en 'gemoderniseerd', granitvloeren weggemoffeld onder afzichtelijke vaalglanzende groenbruine tegels. Alles wat hij onder handen nam, werd als gevolg van de toenmalig heersende mode en zijn onstuitbare bouwdrift lelijker en ranziger, hetgeen nog verder in de hand werd gewerkt doordat hij aan zoiets als fatsoenlijk afwerken een broertje dood had. In combinatie met zijn beperkte capaciteiten leidde dit tot lekkende kranen, niet afgetegelde wanden, boltrekkende schrootjes, niet sluitende deuren, schilferende verflagen, tochtende ramen. Wil zonder kunde, dadendrang zonder reflectie. Vernietigende en nietsontziende Sturm und Drang.

Nog heb ik de lijst met goederen die destijds na de scheiding van tafel en bed door de notaris werd opgemaakt. Soms bekijk ik die wel eens, als om me het huis van mijn jeugd opnieuw te kunnen visualiseren. De lijst is confronterend doordat ze zo nauwgezet is. Koperen lamp Jugendstil: 100 gulden; 2 zilveren servetringen (1 met initialen J.C.v.L) 30 gulden; 1 zilveren theeglashouder: 30 euro; Chinees IJzerhouten standaard met snijwerk van bloemen en leeuwenmaskers, met rood marmeren blaadje: 400 gulden; Groot blauw Japanse wandschotel (waterlandschap met wilg): 400 gulden; Kristallen kaasstolp met onderschotel: 60 gulden; Comtoiseklok Gaya á Lestelle met harpslinger: 1000 gulden; 6 gordijnkwasten: 60 gulden; 1 theeservies (1 kopje kapot): 20 gulden; 1 ijzerhouten dekenkist met koperen beslag: 100 gulden; Gouden band: 600 gulden; Wit gouden Alliance ring met 22 briljanten 2200 gulden; zilveren dames polshorloge: 600 gulden; etui met 12 zilver vergulden lepels: 650 gulden; Gouden vijfje 'echt 1912': 650 gulden; Gouden hugenoten kruisje: 45 gulden; Wit gouden solitair ring 10 karaats: 677 gulden; etc., etc., etc.

Werkelijk geen theelepeltje, asbak, vaas of lampenkap was over het hoofd gezien. Laat staan de indrukwekkende hoeveelheid Villeroy en Boch, drie

volledige 12-delige porseleinen serviezen inclusief dekschalen, planken vol loodkristallen glazen in alle vormen en maten, kistjes vol gouden en zilveren sieraden al dan niet ingelegd met diamanten of zirkonen. De parade aan bontjassen, schoenen en damasten tafellakens. Want geld uitgeven deden mijn ouders graag. En goede sier maken met hun dure smaak en uitbundige levensstijl. De burens, familie en kerkleden de ogen uitsteken, je kan er maar druk mee zijn.

Zo serveerde mijn vader nooit een normaal borrelplankje met wat poestanootjes, chips met dipsaus, of een prikkertje met een mini knakworstje uit blik, een blokje jonge kaas met bovenop een zilveruitje. Nee, mijn vader was er één van het grote gebaar: hij rolde eigenhandig hele kazen en hammen tegelijkertijd het huis binnen. Trolleys vol allerhande deftige salades, patés, toastjes met zalm, paling en Hollandse garnalen; dienbladen overladen met gebakjes, taarten en luxe zoutjes van Maison Kelder. Supermarktwijn was hoogstens om de plee mee schoon te maken. Mijn vader deed het met niet minder dan flessen Chateau Mouton Rothschild, Chateau d Ycuem, Chateau Lafitte, Petrus Pommerol of, als lekkere doordeweekse slobber, Chateaneuf du Pape grand cru classé. Ook die flessen stonden uiteraard op de lijst van de notaris.

De totale gewone huisboedel werd getaxeerd op 23 duizend gulden. De sieraden van mijn moeder op ruim 19 duizend gulden, maar daar werd een dubieuze waardevermindering van 70 procent op losgelaten waardoor de sieradenvoorraad van moeder nog maar iets meer dan 6 duizend gulden besloeg. De ratten. Totaal bestond het roerende gedeelte van het nagelaten bezit van mijn ouders dus uit 29 duizend gulden, dat komt neer op iets meer dan 13 duizend euro. De taxateur van het Venduhuis der Notarissen (waar ik zelf ironisch genoeg een aantal jaren later een tijdje zou werken) heeft de lijst ondertekend op nota bene mijn verjaardag: 23 januari 1979. Die dag werd ik 14 jaar oud.

De waarde van de inboedel was echter volstrekt onvoldoende om de schulden te dekken en de advocaten van mijn ouders lukte het niet om overeenstemming te bereiken over de nadere verdeling van de restschuld. Of mijn ouders er nog spaarrekeningen op na hielden en wat daar aan bedragen op stond, ben ik nooit achter gekomen.

Na de dood van mijn moeder werd wel meteen door de bank beslag gelegd op het huis en moesten Gerben en ik binnen een maand het huis verlaten. Het huis bracht in die barre tijd niet meer op dan 84 duizend gulden, zo'n 38 duizend euro, terwijl een dergelijk dubbel bovenhuis tegenwoordig voor niet minder dan 500 duizend euro te koop staat. Hoe treurig die vaststelling ook is, het totale bezit van mijn ouders bleek 107 duizend gulden te zijn, waarvan na aftrek van de schuld van 65 duizend gulden, 42 duizend gulden over bleef voor de nabestaanden. Mijn vader kreeg daarvan de helft en wij als kinderen kregen daarvan ieder eenderde van de helft: 7000 gulden, iets meer dan 3 duizend euro. Voor mij was het een prima aanvulling op mijn magere studiebeurs, maar ik was me er wel van bewust dat dit bedrag toch aanzienlijk beneden het gemiddelde lag van wat ouders doorgaans nalaten aan hun kinderen.

Mijn vader en moeder betaalden hun kokette levenshouding zonder enig gêne met zich opstapelende kredieten. Voor de kinderen gold echter een stringent calvinistisch, sober regime. Als je klaagde, kreeg je een preek over dankbaarheid, of het gebrek daaraan, en natuurlijk de eeuwige boterham met tevredenheid. Waar andere kinderen in het weekend of op woensdagmiddag nog wel eens werden getraakteerd op een bakje chips met limonade of wat snoepgoed, kon dat er voor ons niet vanaf. Dat moesten we maar halen bij de burens. Of door de zakken van vader en moeder leeg te roven en bij de snoepwinkel om de hoek ons rechtmatig aandeel lekkers op te halen. Om mijn niet al te grote populariteit bij de buurtkinderen een positieve impuls te geven, deelde ik mijn buit ruimhartig met ze.

In elk geval vond ik het niet meer dan terecht als die eventuele zak met geld van mijn vader voor de helft bij mij terecht zou komen. Ook al zou het niet veel zijn, ik vond dat ik er moreel recht op had. Hoe vaak had ik, toen hij het huis eenmaal had verlaten, niet uit eigen zak boodschappen gedaan of de energierekening betaald, omdat mijn vader weigerde alimentatie te betalen en mijn moeder de eindjes nauwelijks aan elkaar kon knopen. Ik bekostigde dit met mijn krantenwijk, stoepen schrobben, auto's wassen, tomaten plukken in het Westland, waarvoor ik om 6 uur in de

ochtend 20 kilometer heen en om vier uur in de middag 20 kilometer terug moest fietsen.

En was het niet zo dat ik jaren later geen studiebeurs toegewezen kreeg, omdat mijn vader weigerde een deel van de studiekosten te betalen? Ik had het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen per brief uitgelegd dat ik weliswaar nog een vader had, maar dat ik die inmiddels al vijf jaar niet meer had gezien of gesproken en geen idee had of hij nog leefde en waar hij woonde. Maar het ministerie had daar uiteraard geen boodschap aan. Uiteindelijk moest de Kinderbescherming hem dwingen een deel bij te dragen aan mijn studiekosten, door beslag te leggen op zijn salaris. Wellicht heeft hij me dat nooit vergeven.

Allereerst moest ik snel uitzoeken of er überhaupt een zak met geld was. Maar om daarover duidelijkheid te krijgen moest ik eerst een officieel bewijs van overlijden hebben. Zonder dat papier verstrekken banken aan niemand klantinformatie. Bovendien had ik dat document nodig indien ik alsnog zou besluiten de nalatenschap te verwerpen. Het bleek geen sinecure om de overlijdensakte boven water te krijgen. Ik kwam in een Kafkaëske ambtelijke draaimolen terecht waar de ene instantie naar de andere wees en weer terug tot ik het spoor volkomen dreigde kwijt te raken. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken, de gemeente Rijswijk, de Rechtbank in Den Haag, de Nederlandse Ambassade in Parijs; niemand was in bezit van het document, niemand kon het overlijden van mijn vader bevestigen, maar verwezen me vriendelijk, doch vruchteloos door naar andere instanties. Bijna begon ik er aan te twijfelen of mijn vader wel dood was, want dood ben je pas echt als het zwart op wit staat. Een moment bedacht ik dat er misschien sprake was van een macabere grap.

Inmiddels was mijn vader al bijna twee maanden overleden en de termijn voor verwerping van de nalatenschap staat op drie maanden. Enige haast was nu toch wel geboden. Zeker aangezien ik de erfenis pas voor mezelf zou kunnen verwerpen, nadat ik deze eerst namens mijn minderjarige kinderen had verworpen. Als ik dat niet deed, werden zij automatisch en bij wet in plaats van mij erfgenaam van mijn vader, hun nooit gekende en in hun beleving niet bestaande opa. Een ondraaglijk perspectief. Zo

langzamerhand begon de hele gedachte om de erfenis te aanvaarden, of desnoods beneficiair te aanvaarden, me behoorlijk de keel uit te hangen. Ik zou de vreemde huizen in Frankrijk en Nederland moeten ontruimen, of laten ontruimen, ik zou contracten en abonnementen moeten opzeggen en meer privé zaken waar ik totaal geen zin in had. Vooral niet omdat ik dit alles toch in samenspraak en samenwerking met mijn gehate en doodgewenste broer zou moeten doen. Bovendien vond ik het niet alleen een weerzinwekkend idee geconfronteerd te worden met mijn vaders spullen en bezittingen, ik zou automatisch te maken krijgen met de eigendommen van zijn laatste vrouw, die ik nooit gekend had. Dat was onethisch, bedacht ik.

Langzaam maar zeker kon de mogelijke zak met geld me weinig meer schelen. Ik wilde de hele zaak zo snel mogelijk achter me laten, mijn leven oppakken en alles vergeten, zover als dat kon. Maar nog had ik geen overlijdensakte en geen instantie wist dat mijn vader al ruim twee maanden dood was. Tenminste, niet officieel op papier. Dat ambtelijke molens traag draaien wist ik, maar dit leek eerder opzettelijke obstructie. Toen ik de wanhoop nabij was, arriveerde er een officieel document van de gemeente Rijswijk. Een uittreksel van de Basisadministratie waarin het overlijden van mijn vader officieel bevestigd werd. Daarbij gevoegd de oorspronkelijk Franse overlijdensakte.

Nu kon ik eindelijk verder. Ondertussen had ik uitgevonden dat mijn vader zijn bankzaken liet regelen door ABN Amro. In een kort gesprek met een kokette, maar toch al enigszins verlepte bankmedewerkster in Deventer werd me duidelijk dat er van een zak met geld geen sprake was. Enkele duizenden euro's, meer had de klaploper niet achtergelaten. Ook had hij geen Franse tegenrekening, waar eventueel geld op zou kunnen zijn overgemaakt. Daarnaast waren de huizen in Frankrijk en Nederland huurwoningen. De eeuwige sukkel.

Er viel kortom niets te halen. Geen gerechtigheid, geen genoegdoening, geen compensatie. Niets. Hij had alles opgemaakt. Dat had ik natuurlijk kunnen verwachten. Zou ik zelf in zijn plaats ook gedaan hebben. Verdriet of boosheid voelde ik niet meer, ik was murw. Bij de rechtbank van Den Haag diende ik namens mijn minderjarige kinderen het verzoek in de

nalatenschap van hun opa te verwerpen. Toen die toestemming kwam kon ik bij de Rechtbank Zwolle namens mijzelf de nalatenschap verwerpen. Ook dat werd opmerkelijk snel en binnen de wettelijke termijn afgehandeld. Ik kon over tot de orde van de dag, hetgeen in mijn geval niet veel voorstelde, maar gezien mijn algehele fysieke en geestelijk misère uitdagend genoeg was.

Toch moest ik onwillekeurig terugdenken aan die stiefdochter van mijn vader. Wat had haar doen besluiten om uiteindelijk niet de zorg voor de begrafenis op zich te nemen. Kwam die draai omdat ze zelf had vastgesteld dat er geen zak met geld was? Dat ze officieel geen erfgenaam was? Dat ze een hoop gedoe op haar schouders zou nemen, zonder daarvan de vruchten te plukken. En ach, het was immers haar stiefvader maar. Maar wat ik me uit de telefoongesprekken in Frankrijk met mijn broer kon herinneren speelde ook iets anders een rol. Hoewel ze mijn vader nog regelmatig in Frankrijk kwam opzoeken, was de onderlinge relatie de laatste jaren minder hartelijk dan in de tijd dat zij mij in een woeste tirade beschuldigde van ondankbaarheid jegens haar stiefvader. Wat daarvan de aanleiding is geweest, daar kon ik niet eens naar gissen. Zou mijn vader haar moeder bedrogen hebben toen zij op sterven lag van kanker? Een vreemdganger was hij zijn hele leven geweest, ook toen mijn moeder nog lang niet van kanker en de drank op sterven lag. Het zou kunnen. Maar ondanks mijn vraagtekens was dat niet wat mij zozeer interesseerde.

Wat mij wel interesseerde en in alle hevigheid weer naar boven kwam, was het contact en het daaruit volgende bezoek aan mijn vader in Frankrijk. Het moet in 1992 zijn geweest. Ik was 27 jaar en net als Politicoloog afgestudeerd aan de Rijksuniversiteit Leiden. Ik zat in intensieve maar vruchteloze psychotherapie, of was daar net mee gestopt. In elk geval vond ik dat ik mijn heil niet alleen kon zoeken bij volledig incompetent therapeuten die ik uit vileine recalcitrantie en met verholten plezier tot wanhoop dreef, maar het initiatief naar mezelf moest toe trekken. Door mijn cum laude in Leiden voelde ik me sterk, haast onoverwinnelijk. Een Nietzscheans übermensch, niet in de filosofische zin, maar meer in een soort literaire zin zoals beschreven door de Noor Knut

Hamsun. Zichzelf grondig verachtend, maar desalniettemin zich mijlenver verheven voelend boven het nietige en nietszeggende gepeupel van het plebs, de kleinburgerlijken. Had ik niet afgerekend met alles en iedereen die er zo van overtuigd waren dat ik uiteindelijk in de goot zou eindigen? Nu was het moment om ook met mijn vader, mijn verleden af te rekenen.

Omdat ik geen cent te makken had, maar wel een onoverzienbare studieschuld van bijna 25 duizend gulden, had ik besloten collect call naar Frankrijk te bellen. Een telefoniste vroeg me om geduld om te zien of het gesprek geaccepteerd zou worden. Seconden leken minuten, nee uren.

'Allo?', sprak een vreemde, opmerkelijk hoge stem. Nooit gedacht dat de man die mijn vader was zou klinken als een verontwaardigde geit. Een stem die eerder past bij een onzekere, jonge ambtenaar in opleiding dan bij een gepensioneerde bullebak.

'Hallo, met Maarten, eh... je zoon Maarten. Ik wil een aantal dingen van vroeger met je bespreken. Kan dat?'

Ik wist niet of ik door moest praten of niet. Het bleef vervolgens een pijnlijk moment stil aan de lijn. Eindelijk sprak hij: 'Als ik wist dat jij het was, had ik het gesprek niet geaccepteerd.'

Ik bedacht dat het 13 jaar geleden was dat ik hem voor het laatst gezien en gesproken had. Inmiddels had ik bijna net zo lang zonder mijn vader geleefd, als met mijn vader. Zijn stem kwam vreemd maar ergens toch ook weer vertrouwd op me over. Was dit wel echt mijn vader? Wie was deze man die ik had gebeld eigenlijk? En wat is dat toch steeds met het getal 13? Toeval?

Weinig wist ik van hem. Misschien ook niet gek voor iemand die onaangekondigd, onverwachts en plots uit je leven stapt terwijl je nog maar pas de leeftijd hebt bereikt waarop zich het gevoel voor bredere verbanden, oorzaak en gevolg, schuld en boete en iets van inlevingsvermogen ontwikkelt. De leeftijd ook waarop je als kind je enigszins bewust wordt van de onderlinge verhoudingen tussen je vader en moeder, zelfs als je zoals ik niet geheel neutraal zou scoren indien er zoiets als een Oedipuscomplextest zou bestaan.

Het was ook niet zo dat mijn vader een ruime en innige familiekring bezat, die zijn plotse vertrek min of meer invulde of compenseerde, of daar een verklaring voor kon geven. Integendeel. Helemaal precies weet ik het niet, maar volgens mij had hij twee oudere broers. Rick en Frans als ik me goed kan herinneren. Met Rick was hij om voor mij onbekende redenen al jaren gebrouilleerd en naar mijn beste weten heb ik de man nooit gezien. Frans woonde in Haarlem, werkte bij Shell, was amateurimker en had een zeilboot. Het contact was geloof ik hartelijk, maar onze gezinnen liepen niet de deur bij elkaar plat. Wel herinner me ik dat ik bij oom Frans voor het eerst en laatst kerveloep heb gegeten. Wel lekker.

De moeder van mijn vader heb ik nooit gekend. Ook nooit een foto van gezien. Nooit heb ik mijn vader over haar horen spreken en wij hebben ook nooit naar die oma gevraagd. Waar en wanneer ze gestorven en begraven is weet ik niet.

Wel weet ik dat mijn opa van haar is gescheiden en met een andere vrouw verder is gegaan. Mijn vader heeft daarop het contact met hem verbroken en het is waarschijnlijk daarom dat ik voor zover ik weet mijn opa van vaders kant slecht één keer heb gezien. Wij waren bij hem bezoek, ergens in de Betuwe. Van het bezoek kan ik me slechts één fragment herinneren. Toen we op het punt stonden te vertrekken daagde mijn vader me uit een van de boom gevallen appel naar hem te gooien. Om te zien of ik hem zou kunnen raken, goed zou kunnen mikken en zo ver zou kunnen gooien. Wat dat betreft hield mijn vader wel van een geintje, wat hem ook populair maakte bij mijn neefjes en nichtjes toen ze nog jong en net als ik onwetend waren. Zonder dat ik het in de gaten had en zonder enige waarschuwing, kreeg ik van achter opeens een enorme knal voor mijn kop zodat ik tussen de half rotte appels op de grond viel. Dat was mijn opa en mijn enige herinnering aan hem: onvoorspelbaar, heetgebakerd en met losse handjes.

Mijn vader was, ondanks of juist door zijn intrinsieke onzekerheid, een trotse man en een dominante vader. Volgens de foto's uit zijn jonge jaren lang, slank, donkerblond, forse rechte neus, koket dun snorretje, niet onknap. Jongensachtig, een charmeur met zegelring. Beetje zo'n type uit